አገር ሠሪ፣ አገር አልባ ሕዝብ!

ዐማራው በትግሬ ወያኔ/ኦነግ አገር የለሽ ተደርጓል!

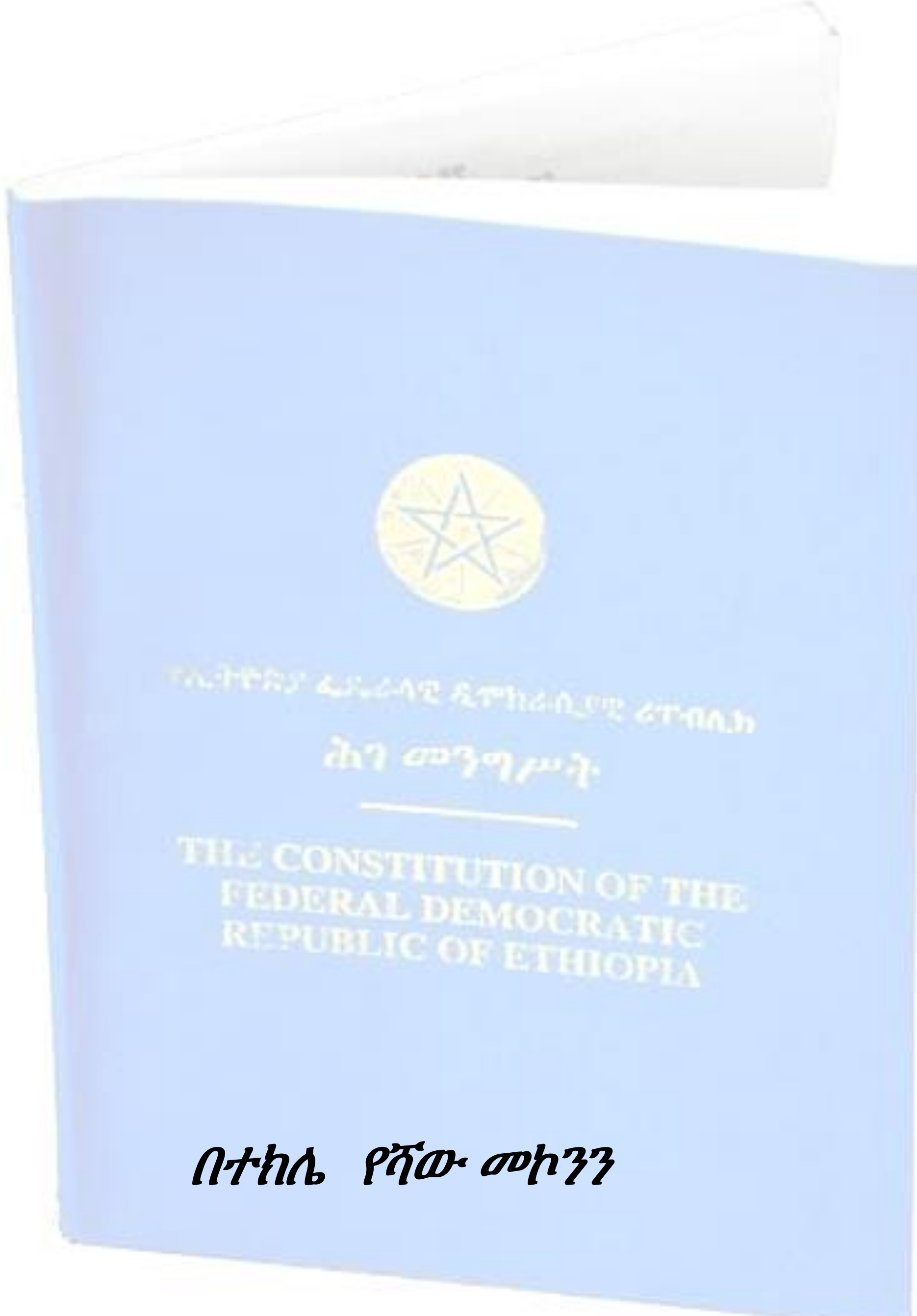

በተከሌ የሻው መኮንን

ሠኔ 2013 ዓም

አገር ሠሪ፣ አገር አልባ ሕዝብ!

ዐማራው በትግሬ ወያኔ/ኦነግ አገር የለሽ ተደርጓል!

ዐማራ እግሩን ለጠጠር፣ ደረቱን ለጦር ሰጥቶ ኢትዮጵያን እንደ አገር ከሠሯት ነገድና ጎሣዎች መካከል አንዱና ግንባር ቀደሙ መሆኑን የአገሪቱ የረጅም የመንግሥትነትና አገራዊነት ታሪክ ያስረዳል። ዐማራው ቋንቋን ከፊደል፣ ሃይማኖትን ከሥርዓት፣ ሕግን ከባህል፣ አጣጥሞና አዋሕዶ ለኢትዮጵያውያን የወል መጠቀሚያነት ያበረከተ ሕዝብ ነው። ጀግናና ኩሩም ነው። የዛሬውን አያድርገውና፣ መብቱ ሲነካበት የማይወድ፣ ለማንነቱና ለነፃነቱ ቀናዒ ሕዝብ የነበረ ነው። እነዚህ መገለጫዎቹ መሆናቸውን የድሆኖ፣ የእንትጮ፣ የሣር ውኃ፣ የመተማ፣ የዐድዋ፣ የአምባላጌ፣ የወልወል፣ የቆራሄ፣ የመቀሌ፣ የማይጨው ወዘተ ጦር ሜዳዎችና የተገኙት ድሎች ሕያው ምስክሮች ናቸው።

ይሁንና ዛሬ የትናንት አገር ሠሪው አገር አልባ እንዲሆን ተደርጓል። በተገኘበት ማንም ያሻውንና የፈለገውን ግፍ የሚፈጽምበት እና የግፍ ዓይነቶች መለማመጃ ሆኗል። ከ1972 ዓም ጀምሮ፣ ወልቃይት፣ ጠገዴ፣ ጠለምት፣ሁመራ፣ ራያ እና ቆቦ፣ወረዳና አውራጃዎች ነዋሪ ዐማራዎች ፣እንዲሁም ከ1983 ዓም ጀምሮ ሐረርጌ፣ ወለጋ፣ኢሉባቡር፣ ከፋ፣ ጎጃም(መተከል) ወዘተ ክፍለ-ሀገሮች ነዋሪ በሆኑ ዐማሮች ላይ፣ የተፈጸመውና እየተፈጸመ ያለው ጅምላ ግድያ፣ እሥራት፣ ግርፋት፣ ማፈናቀል፣ ማዋከብ፣ ዘር ማጥፋትና ዘር ማጽዳት መሠረት ያደረጉት፣ <u>“የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት”</u> ከተባለው የወይኔ/ኦነግ የጥፋት ሰነድ ነው። ይህ ደግሞ የተዘጋጀው የዐማራ ጥላቻን ገንብቶ ባደገው መለስ ዜናዊና እርሱ በመራው የኦነግ ቡድን ነው። አስፈጻሚዎቹም የትግሬ-ወያኔ በልኩ ብቻ ሳይሆን፣ እንዲህ ሊያስቡ ይችላሉ ብለው በመጨነቅ የጌቶቻቸውን ዕኩይ ዓላማዎች በከፋ እና በባሰ መልኩ ለማስፈጸም ባምሳላቸው ኮትኩተው ባሳደጓቸው ባንዳዎች ነው።

አንባቢ ልብ ብሎ እንዲከታተል የምንጠይቀው ይህ ሕገ-መንግሥት ፣ዐማራውን ከሌሎች ነጥሎ እንዲጠቃ፤ እንዲሳደድ፣ እንዲፈናቀል፣ እንዲወገዝ፣ በጥቅሉ የዘር ጥቃት እንዲፈጸምበት የተቀመረ መሆኑን ነው። አማራውን ለይቶ ለማጥቃጥና በአዝግሞት ለማጥፋት ያለመ ዓላማን በመያዙ ***<u>ሕገመንግሥቱ ለዜጎች ዕውቅናን ከመስጠት ይልቅ እውቅናን ለዘር የሰጠ ነው</u>***። በመሆኑም ሕገመንግሥቱ በደነገገው መሠረት የዐማራ ሕዝብ በጅምላ እንዲያገል ተደረገ። ይህ ሕገመንግሥት ሕዝብ ሳይመክርበትና ሳያውቀው ተግባራዊ ተደረገ። ሕገ-መንግሥቱ በግለሰቦች መብትና ጥቅም ላይ እንዲመሠረት ቢደረግ፣ የዐማራው መብትና ጥቅም የሚከበር እንደሚሆን መለስ ስለሚረዳ፣ ብቸኛውና ሥልታዊው የዐማራው ማጥቂያና ማጥፊያ መንገድ ሕገ-መንግሥታዊ መብት ማስከበሪያው መንገድ ቡድናዊ ወይም ብሔረሰባዊ እንዲሆን አደረገ። የአገሪቱን ሕገ-መንግሥት ዓለም የተቀበለውን የግለሰብ ነፃነትንና የዜግነት ልዕልናን ደፍቆ የአገራዊ ባለቤትነትን ለብሔር፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰጠ። በተዋረድ የፀረ ዐማራው ሕገመንግሥት የክልል መንግሥታት ተብዬዎች ዐማራውን በዘር ለመጥረግ የሚያስችላቸው የራሳቸው ባለሕገመንግሥት እንዲሆኑ አደረገ። አንባቢ ከታች ያለውን ማስረጃ በገሀድ እንደሚያየው ከዐማራው ክልል ተብዬ ውጪ ያሉት ክልሎች የክልላቸው ሀብትና ሥልጣንን በግዛታቸው ውስጥ ላሉት ነገዶች ሲሰጥ፣ ከውስጣቸው በቁጥሩ የሞገሰውን ዐማራውን ነጥሎ በማውጣት ዕውቅና እንዲነፍገው ተደርጎ ተቀምጧል። በተቃራኒው ለዐማራው ክልል ተብሎ በተሰየመው መሬት ላይ ለሌሎቹ የተሰጠው የባለቤትነት ሥልጣን እሱን ለብቻው በባለቤትነት አያስቀምጠውም። ይልቁንም ግዛቱን በሕወሓት(ትሕነግ)፣ በኦነግና በቤንሻንጉል ጉሙዝ ብለው በፈጠሩት ግዛት መሀል ተቀራምተውታል። ለሱዳን የወዳጅነት መግዢያ አድርገውታል። ክልሉን በጎሳ ልዩ ዞኖች ሸንሽነውታል። በዐማራው ስም በተከለለው ክልልም የመሬትና የግዛት ባለቤትነት አልተሰጠውም። ባገሪቱ ባሉ ታላላቅ ከተሞች የዐማራው ሕዝብ ቁጥር የሞገሰ መሆኑ የታወቀ ቢሆንም፣ ባንዳቸውም ውስጥ ውክልና የለውም። በአዲስ አበባ ውስጥ የዐማራ ሕዝብ ቁጥር 60% መሆኑ የታወቀ ነው። ይሁንና ውክልናው እሩብ ነው። ይህም በዝቶበት በኦህዴድ በሚሾም ከንቲባ በተጠና የማስለቀቅ ዘዴ ቤቱ በግሬደር የሚፈርሰው የዐማራው ነው። ዓላማው ቀስበቀስ ከተማውን ኦሮማዊ ለማድረግ የታቀደ ሤራ ነው። ልዩ ጥቅም በሚል በሕግ ሽፋን ከሚደረግ የስም ማዛወርና የሕዝብ ነቀላና ተከላ የዘር ማጥፋት ፕሮግራም ጋር በትይዩ ተያይዞ በመካሄድ ላይ ያለ መመሪያ ነው። መብትና ሥልጣን የተሰጠው፣ እንደ አገሪቱ ሕገ-መንግሥት ለብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ነው በሚል የዐማራ ጥፋት በስፋትና በእቅድ እየተካሄደ መሆኑን ለመረዳት ስለአገራዊ የሥልጣን ባለቤትነት ሕገ-መንግሥቶቹ የሚደነግጉትን በዝርዝር መመልከት ተገቢ ይሆናል።

1. የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት፡-

የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሪያዊት ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 8 ንዑስ አንቀጽ 1 ስለአገራዊ የሥልጣን ባለቤትነት እንዲህ ይላል። ***<u>“የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦች፤ ሕዝቦች የኢትዮጵያ ሉዓላዊ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው”</u>*** **ይላል።**

የዚህ ሕግ መነሻና መንደርደሪያ አንኳር ሐሳቡ የሚመነጨው በሕገመንግሥቱ መግቢያ ላይ፣ **«እኛ የኢትዮጵያ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች---»** በማለት ከሚጀምረው የዓላማው ቀዳሚ ሐሳብ ነው። ይህ ለሕገ-መንግሥቱ ቀዳሚና ዋና ዓላማ ተደርጎ የተያዘ ሐሳብ፣ ዕውቅና የሚሰጠው **«ብሔር/ ብሔረሰብ እና ሕዝቦች»** ለሚላቸው፣ ቡድኖች ነው። ሕገ-መንግሥት ተብየው ለአገሪቱ ዜጎች የዜግነት መብትን ነፍጓል። የአገሪቱ ባለቤትነት የተሰጣቸው ቡድኖች፣ እነማን እንደሆኑ፣ ቋንቋን ብቻ ብቸኛ መስፈርት ባደረገ የልዩነት አሀድ ላይ ላሉ ቡድኖች የተሰጠ ዕውቅና ነው። በዚህ ሕገ-መንግሥት የዲሞካራሲና የሰብአዊ መብት መጠበቅ ዋልታና መሠረት ለሆነው፣ የግለሰብ

መብትና ነፃነት ዕውቅና አይሰጥም። ይህም በመሆኑ፣በዚህ ሕገ-መንግሥት የተናጠል ዜጎች መብትና ነፃነት ዕውቅና የተሰጠው አይደለም። ምክንያቱም ለግለሰቦች መብት ከተሰጠ “የዓይኑ ቀለም አላማራኝም” ብሎ የፈለጉትን ለማድረግ አያስችልም። ይህን ማድረግ ካልተቻለ ደግሞ አውራ ጠላቴ ብሎ የፈረጀውን እና እንዲጠፋ የፈለገውን ዐማራ ለማጥፋት ከፍተኛ መሰናከል እንደሚሆንበት ወያኔ ተረድቷል። ዋናውም የሕገ መንግሥቱ መነሻ ዓላማው ዐማራውን ነጥሎ ለማጥፋት በመሆኑ፤ በዘር ላይ የተዋቀረ ሕገመንግሥት ዋና መሣሪያው መሆኑን በሚገባ የተረዳ ጠላታችን ነው።

ይህም በመሆኑ፣በዓለም የታወቀና ተቀባይነትን ያገኘ የአንድ መንግሥት መነሻ የሆነው ዜጋ የህልውናም ሆነ የአገር ባለቤትነት መብት እንዳይኖረው ተደርጓል። ግለሰቦች አገሬ ለማለት መብት የላቸውም። ምክንያቱም ሕገ-መንግሥቱ ዕውቅናን ነስቷቸዋልና። አያውቃቸውም። ዜጎቼ አይላቸውም። ይህም በመሆኑ የግለሰቦች መብትና ነፃነት ላለፉት ዓመታት ብቻ ሳይሆን፣ ለመጭዎቹም፣ ይህን ሕገ-መንግሥት በመሠረታዊ የለውጥ እርምጃ እስካልተሻረ ድረስ፤ የግለሰቦች መብትና ነፃነት የመረገጥና የመታፈን ጉዳይ በ”ሕጋዊ ነት” ስም ይቀጥላል።በተለይም ለዐማራ ሕዝብ የሚጠብቀው ፈጽሞ ጥፋት ነው።

ከፍ ሲል ለማሳየት እንደተሞከረው፣ በዚህ የትግሬ/ወያኔ ሕገ-መንግሥት ለዜጎች ዕውቅና ያልሰጠ በመሆኑ፣ ሁሉም የአገሪቱ ዜጎች፣ በግለሰብ ደረጃ አገሬ የሚሉት ነገር የላቸውም። ከዐማራው በስተቀር ሌሎች ነገዶች፣አገር የሚኖራቸው ራሳቸውን ባንዱ ወይም በሌላው ነገድ/ ወይም ጎሣ፣ እንደ ወያኔው አጠራር የብሔር/ ብሔረሰብ/ ሕዝቦች አባል ሲያደርጉ ብቻ ነው። ይህም የራሱ የሆነ ችግሮች አሉት። ከዐማራው ውጭ ያሉት ነገድና ጎሳዎች(ብሔር/ ብሔረሰቦች/ ሕዝቦች) ከኢትዮጵያ ውስጥ ተቆራርሶ በተሰጣቸው ክልል ወይም አጥር/ በረት/ውስጥ የራሳቸውና የእኔ የሚሉት የሥልጣን ባለቤትነት ሲኖራቸው፣ ዐማራው ይህ መብትና ሥልጣን የለውም። የዚህን ተጨባጭ ዕውነታ ለማወቅና ዐማራው በሁሉም ደረጃ አገር የለሽ መሆኑን በሕገ-መንግሥት የተረጋገጠ ስለመሆኑ፣ የ፱ቱን ክልላዊ መንግሥት ተብየዎች ሕገ-መንግሥት ስለዚህ ጉዳይ ምን እንደሚሉ አንድ ባንድ መመልከቱ ሐቁን እንድንረዳ ያስችለናል።

2. የክልል *መንግሥታት ሕገ-መንግሥቶች የሥልጣን ባለቤትነት የሰጡት ለማን ነው?*

የክልል መንግሥታት፣በየክልላቸው፣ የሥልጣን ባለቤትነት የማን እንደሆነ መብትና ዕውቅና የሚሰጠው የክልሉ ስም መጠሪያ ለሆኑት ነገዶች ነው። በዚህም መሠረት በትግራይ ክልል ባለቤቱ ትግራዋይ፣ በኦሮሞ፣ ኦሮሞ፣ በሶማሊ፣ ሶማሌ፣ በቤንሻንጉል-ጉምዝ፣በርታ፣ ጉሙዝ፣ሽናሻ ፣ማኦና ኮሞ፤ በሐረሪ፣ ሐረሪ (አደሬ)፣ በአፋር አፋሮች፣--ወዘተ ሲሆኑ፣ ከነዚህ በተቃራኒው በዐማራና በጋምቤላ፣በክልሉ የሚኖሩ ብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ናቸው ይላል። ለምሳሌ በሐረር ኦሮሞና ዐማራ የሕዝብ ቁጥራቸው ከፍተኛ ነው። ይሁንና በሐረሪ ሕገመንግሥት ሐረሪውንና ኦሮሞውን ሲያውቅ፣ ዐማራውን ከበር ውጪ ይጥለዋል። ድሬደዋ ዐማራ፤ኦሮሞና ሱማሌው የሞገሰ ቁጥር ሲኖራቸው፣ ሕገመንግሥቱ ለኦሮሞና ለሱማሌው ዕውቅና ሲሰጥ፣ ዐማራውን ከበር ውጪ ይጥለዋል። ቤኒሻንጉል የዐማራው ቁጥር ታላቅ ነው ፤ግን ዕውቅና የለውም። ኦሮሞ ውስጥም ተመሳሳይ ነው።ለዐማራ ክልል ብለው ባጠሩለትም ግዛት ውስጥ ለሌሎች የሰጡትን ዓይነት የብቻ ባለቤትነት ከልክለውታል።

ይህ ያለምክንያት አልተደረገም። ሕገ-መንግሥቶቹ ባንድ ሰው እጅ፣(በመለስ ዜናዊ) ተረቀው፣ እርሱ መርጦ ባደራጃቸው ሰዎች ፀደቁ የተባሉ ለመሆናቸው ማሳያው፣አንዱ የክልል ሕገ መንግሥት ሰነድ የሌላው ኮፒ /ወይም ቅጅ መሆኑ ነው። በዚህም የተነሳ፣ ዐማራው ሁሉም ነገድና ጎሳዎች በጠላትነት ፈርጀው እንዲያጠፉት ሠፊ ዕቅድ የተያዘለት በመሆኑ፣ ዐማራውን ከኖረባቸው የአባቶቹ አገር ለማፈናቀል ሕጋዊ ሽፋን መስጠት የግድ ስለሚል፣ ለዚሁ ሲባል በየክልሎቹ ዐማራው የባለቤትነት መብት እንዳይኖረው የሚያደርግ ሥውር ሤራ መሥራት ግድ ነበር። በዚህም መሠረት፣ የነዚሁ ክልላዊ መንግሥት ተብየዎች የሕጎች ሁሉ ሕግ ነው የሚባለው የፌደራሉ ሕገ-መንግሥት የሥልጣን ባለቤትነቱን የሰጠው ለዜጎች ሳይሆን፣ ለብሔር/ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ነው። ይህም ሁሉንም ዜጎች ሥልጣን አልባና ባይተዋር ያደርጋቸው እንደሆነ ከፍ ሲል ለማሳየት ተሞክሯል።

የፌደራል ሕገ-መንግሥቱ ወደየ ክልሎቹ ሲወርድ፣ እያንዳንዱ ነገድና ጎሣ ዐማራን ተከታትሎ እንዲያጠፋ በዕቅድ የተያዘ በመሆኑ፣ የየክልሎቹ የሥልጣንና የመብት ባለቤቶቹ፣ ዐማርኛ ቋንቋንና ዐማራን አምረው የሚጠሉ ናቸው። በዘጠኙ ክልሎች የሚኖሩና የክልሉ ባለመብትና ባለሥልጣን ያልሆኑ የሌሎች ነገድና ጎሳዎች አባሎች፣በዚያ ክልል መኖር የሚችሉት፣ የክልሉ ባለቤት እንዲሆኑ መብትና ሥልጣን በተሰጣቸው ነገዶች መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። እነርሱ ካልፈቀዱ « መጤ እና ሠፋሪ» የሚሉ ስሞች በመስጠት ባሻቸው ጊዜ ሊያባርሯቸው ይችላሉ። የዐማራው ከቤንሻንጉል ጉምዝ፣ ከጅማ ዞን፣ ከወለጋ፣ ከኢሉባቡር፣ ከሐረርጌ ወዘተ በተከታታይ እንዲባረር የተደረገው፣ የየክልሉን ሕገ-መንግሥት መሠረት በማድረግ ነው። ምክንያቱም በክልሉ ሕገ-መንግሥት ዐማራው የመብትና የሥልጣን ባለመብት አይደለም።ዐማራው አገሩን ተቀምቷል። እንደወራሪና መጤ ተቆጥሯል። ነፍጠኛ፣ ትምክህተኛ፣ ገዥ መደብና ጨቋኝ ብሔር ተብሎ ተፈርጆ እንዲጠፋ ተፈርዶበታል። ዐማራው በፌደራሉም ሆነ በክልል ሕገ-መንግሥት ተብየዎች አገር አልባ ተደርጓል። እንደመጤና ባይተዋር፣ ሲከፋም እንደ ወራሪና ቅኝ ገዥ ተቆጥሮ በያለበት እየተዋከበና የዘር ማጥፋት ወንጀል እየተፈጸመበት መሆኑን ማጤንና ለዚህ የሚመጥን ትግል ለማድረግ ምክንያቶች መደርደር አያሻም። «ዉኃን ከጥሩ፣ ነገርን ከሥሩ» እንዲሉ፣ እያንዳንዱ የክልል ሕገመንግሥት ምን እንደሚል አንድ ባንድ እንመልከት፤

2.1. የዐማራ ብሔራዊ ክልላዊ ሕገ-መንግሥት፡-

“የአማራ ብሔራዊ ክልል ሕገ-መንግሥት” በአዋጅ ቁጥር 2/1988 የተመሠረተውን በ1994 በተሻሻለውና በአቶ ዮሴፍ ረታ ፊርማ ሕግ ሆኖ በፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል።

“እኛ የአማራ ብሔራዊ ክልል ሕዝቦች፡-

“ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየው ጨቋኝ ሥርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖና በተዛባ ኢኮኖሚና ማህበራዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ለኋላ ቀርነት ዳርጎን መቆየቱ በጠቅላላ እድገታችን ላይ ያደረሰውን አሉታዊ ተጽዕኖ ለማስወገድ በመሻት፤

“በአብዛኛው የአገራችን ብሔር- ብሔረሰቦች ላይ **ሲፈጸም በቆየው አስከፊ ብሔራዊ ጭቆና ምክንያት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ የጉዳቱ ሰላባዎች ሆነን መቆየታችን** በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን፣

“መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ የነበረው ኋላቀርነትና አፋኝ ሥርዓት ተገርስሶ አገራችን ኢትዮጵያ የግለሰቦችና የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት እስከ መገንጠል ጨምሮ የሁሉም ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩባትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነባት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆኗ የጋራ ዕድገታችን መፋጠን ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤

“እኛ በአማራ ብሄራዊ ክልል የምንገኝ ህዝቦች ለተፋጠነ ኢኮኖሚያዊ እድገት፣ ለዘላቂ ሰላምና ለዳበረ ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት መሠረት ያደረገ ከክልላችን ተጨባጭ ሁኔታዎች ጋር የተገናዘበና የብሔራዊ ክልሉ ህዝቦች የተከበሩልንን ሕገመንግሥታዊ መብቶች ባልተሸራረፈ ሁኔታ በስራ ላይ ለማዋል የሚያስችለን የራሳችን ሕገ-መንግሥት ሲኖረን እንደሆነ አጥብቀን በማመን፣ --ወዘተ»

እነዚህን እንደ ወሣኝ ዓላማዎችና እንደ መነሻ ሐሳብ ይዞ፣ በምዕራፍ ሁለት፣ በአንቀጽ 8 **ንዑስ አንቀጽ 1 ላይ «የአማራ ክልል ሕዝቦች የብሔራዊ ክልላዊ መንግሥቱ የበላይ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው« ይላል።**

ይህ አንቀጽ በቁጥሩም ሆነ በታሪኩ ከፍተኛ ለሆነው ዐማራ ለኦሮሞው የሰጠውን ዓይነት በክልሉ የሥልጣን የበላይነት እንዲኖረው አይፈቅድም። የሚፈቅደው፣ ለክልሉ ሕዝቦች ነው። ሕዝብ ሲልም በመጀመሪያ በአዕምሮአችን የሚደቀነው፤ ዐማራው በራሱ በወያኔው ሕገ-መንግሥት ዕውቅና ለተሰጠው የብሔር ወይም የብሔረሰብ የዕድገት ደረጃ ያልደረሰ፣ በዝቅተኛ የማኅበረሰብ የዕድገት ደረጃ የሚገኝ ነው የሚለው ትርጉም ነው። ሌሎቹን አብዛኛዎቹን ክልሎች ብሔር/ ብሔረሰብ ሲል፣ ዐማራውን ሕዝብ በማለት ያሳንሰዋል። በሁለተኛ ደረጃ፣ የዐማራው ክልል በኢትዮጵያ የሚገኙ የማናቸውም ነገዶች በሥራ፣ በንግድ፣ በእርሻ ወዘተ የፈለጉትን መርጠው እንዲይዙ፣ ዐማራውን እንዲያፈናቅሉ ለማመቻቸት፣ ሕዝቦች የሚለውን ቃል መጠቀም ዐማራውን የማጥፊያ ዘዴ እንዲሆን የተዘየደ ዘዴ እንደሆነ ያስገነዝባል። በሌላ በኩል ኢትዮጵያ አንድ ዜጋ እንዳልመሠረተች ሁሉ፣ ሕዝቦች በማለት የመለያያ መንገድ እንዳዘጋጀ ሁሉ፣ በዐማራው ክልል ተብየው ያሉትንም ነገዶች ከዐማራው ለመጠነል ሕዝቦች ብሏቸዋል። በዚህ የመነጠል ሥልቱም፣ አገውን፣ከጎጃም ዐማራ፣ ቅማንትን ከጎንደር ዐማራ፣ የከምሲ ኦሮሞዎችን ከወሎ ዐማራና ከአፋር ሕዝብ በመነጠል የዐማራው ጠላቶች ሆነው እንዲቆሙ እያደረገ ነው።

ከላይ በሕገ-መንግሥቱ መግቢያ የተጠቀሱት ሐረጎችና ቃሎች ማለትም *“ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየ ጨቋኝ ሥርዓት፣ ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ፣ በተዛባ ኢኮኖሚና ማኅበራዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ኋላቀርነት ዳርጎን፤ በአብዛኛው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦች ላይ ሲፈጸም የቆየው አስከፊ ብሔራዊ ጭቆና፣---ብሔር ብሔረሰቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ፣ የነበረውን ኋላቀርና አፋኝ ሥርዓት ተገርሥሦ---የራስን ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል ያለው መብት ያለአንዳች ቅድመ ሁኔታ የተጠበቀ ሆኖ፣ የተከበሩልንን ሕገ-መንግሥታዊ መብቶች ባልተሸራረፈ ሁኔታ በሥራ ላይ ለማዋል --“*

የሚሉት የሁሉም ሕገ መንግሥቶች ዋና እና መሠረታዊ ጉዳዮች ሆነው ተጠቅሰዋል። እነዚህ ሁሉ የውግዘት ሀረጎች በቀጥታ የሚመለከቱት ዐማራውን ነው። የዐማራ ክልል ተብሎ በስሙ ለተሰየመው ክልልም፣ የሥልጣን ባለቤቱ ዐማራው አይሁን እንጂ፣ የሁሉም ሕገ-መንግሥቶች መሠረት የሆኑት ሐሳቦች የዚህ ክልል ሕግ ገዥ ሐሳቦች ሆነው ተገልጸዋል። ይህ ምን ማለት እንደሆነ ለጠየቀ ሰው፣ መልሱ አጭርና ግልጽ ነው። ዐማራው ራሱን በራሱ እንዲያጠፋ፣ በራሱ ላይ ዘመቻ እንዲከፍት ወዶ የተቀበለው ሕገ-መንግሥቱ እንደሆነ ማረጋገጫ ነው።ለዚህም ነው በትግሬ-ወያኔ አገዛዝ፣ በክልሉ አውራ ጎዳናዎች በተሠሩ ቅስቶች፣ ፋሲል ግንብ ሳይቀር፣”ዐማራው ትምክህተኛ ነው! ትምክህተኝነትን አጥብቀን እንዋጋለን! ዐማራው ጨቋኝ ብሔር ነው! ጨቋኝ እና ጠባብ ብሔርተኝነትን እንዋጋለን!” የሚሉ መፈክሮች ተወጥረው ተሰቅለው፣ ዐማራው ራሱን በራሱ ሲያዋርድ፣ ለተገዥነትና ለጥፋት ኅሊናውን እንዲያዘጋጅ የሥነልቦና ጦርነት ተከፍቶበት የነበረውና ያለው። በዚህም የተነሳ፣ ዐማራው የራሱ የሆነ ክልልም ሆነ አገር እንዳይኖረው ተደርጓል። ይህ ሕዝብ

እየተፈጸመበት ያለውን ግፍና ጥቃት የቱን ያህል የሠፋና የከፉ እንደሆነ ለማየት በራሱ ክልል የተሰየመውን አካባቢ እና የነዋሪዎቹን ማንነት ከራሳቸው ከወያኔዎች ጥናት ተነስተን እንመልከት።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት የ2007 እኤአ መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት **154,708.96** ስኩዌር ኪሎ ሜትር ወይም **59,733.46** ስኩዌር ማይል ነው።የክልሉ ሕዝብ ብዛት **17,221,976** ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **108.2** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **8,641,580** ወንዶች ሲሆኑ፣ **8,580,396** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **2,112,595** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **12.27** በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **15,109,381ዱ(87.73%)** የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት**3,983,786** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.3** ሰዎች አሉ ማለት ነው።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2004 መረጃ መሠረት፣ በዐማራ ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ቁጥር ከመቶ **19.89** ብቻ ነው። **80.11** የሚሆነው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ አይደለም። በከተማ የሚኖረው **91.8** የሚሆነው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ እንደሆነ መረጃው ያሳያል።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የዐማራ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ **17.5** የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከፊ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። መጻፍና ማንበብ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ **54%** በመቶ ወንዶች፣ **25.1** ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ **ከ1000 (ከሺ) 94** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ **በሺ 77** ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የዐማራው የሕፃናት ሞት፣በሺ **14** እንደሚበልጥ ያሳይል።

ቢያንስ በክልሉ የባለቤትነት መብት የተነፈገው እና መብትና ሥልጣኑ ለክልሉ ሕዝቦች ነው የተባለለትን ኢ-ፍትሐዊነት ብቻ ሳይሆን፣ ዐማራውን ነጥሎ ለማጥፋት የተጠመደ ወጥመድ መሆኑን ለማሳየት በክልሉ የሚኖሩትን ነገዶችና ጎሳዎች ብዛት ማየቱ ለተነሳንበት መንደርደሪያ ሐሳብ ዋና ቋጠሮ እንደሚሆን ለማሳየት ይረድል።

በዐማራ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (1)፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን እኤአ 1994	ዘመን እኤአ 2007
1	ዐማራ	91.2%	91.47%
2	አገው	2.7%	3.46%
3	ኦሮሞ	3%	2.62%
4	አጋዊ/ቅማንት	1%	1.39%
5	አርጎባ	===	0.41%

ከሁለቱም ዘመኖች የሕዝብ ብዛት ስንመለከት ዐማራው በሕዝብ ብዛቱ ከፍተኛ ብቻ ሳይሆን፣ የክልሉ ባለቤትነቱ የርሱ መሆኑን ያሳያል። በየትኛውም መመዘኛ ቢለካ የሥልጣን ባለቤቱ ዐማራው ለመሆኑ አንዳች ጥርጥር የለም። ሆኖም፣ ዐማራውን ለማጥፋት በመፈለጉና፣ የዐማራው ክልል ባለቤት የሌለው፣ ሁሉም ያሻውን እንዲያደርግ የተፈረደበት በመሆኑ፣ በሕገ-መንግሥቱ የባለቤትነት ሥልጣን እንዳይኖረው ተደርጓል። በራሱ ልጆችም እንዳይመራ ሆኗል። ገዥዎቹ ትግሬዎቹ፣ ኤርትራውያኑ፣ ኦሮሞዎቹ፣ ሲዳማዎቹ ወዘተ ሆነዋል። እናም ዐማራው አገር አልባ ነው። የዐማራው መሠረታዊ ጥያቄም ህልውናውን የማስከበርና የተነጠቀውን የአባቶቹን አገር የማስመለስ ጥያቄ ነው።

<u>2.2. የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ፦</u>

የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ፤የካቲት 9/90 የፀደቀውንና ሲሠራበት የቆየውን ሕገ-መንግሥት መርምሮ---ቀን/1994 በተሻሻለውና በአቶ እስማዔል ዓሊሲሮ ፊርማ ሕግ ሆኖ በፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል።

"እኛ የአፋር ሕዝብ **ለዘመናት ተንሰራፍቶ የቆየው አፋኝ ስርዓት** ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን ታፍነው በተዛቡ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲዎች ለድህነትና ኋላ ቀርነት አጋልጦን መቆየቱ በአጠቃላይ ዕድገታችን ያደረሰው አሉታዊ ለማስወገድ በመፈለግ፤

"መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ አድኀሪውንና አፋኙ ሥርዓት በሚያስተማምን ሁኔታ ተደምስሶ ኢትዮጵያ አገራችን የግለሰብ መብቶችና የብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን እስከ መገንጠል የተከበሩባት አጠቃላይ የሕግ የበላይነት የነገሠበት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆንዋ የጋራ ዕድገትን ለመፋጠንና አንድ የጋራ ኢኮኖሚያዊ ማህበረሰብ ማነጽ ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤

"የአፋር ሕዝብ ያለፉት **የኢትዮጵያ ጨቋኝ ሥርዓቶችን ለመደምሰስ** ወደር የሌለው መስዋዕትነት ከከፈለበት ምክንያቶች አንዱና ዋናው ሁሉም ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻቸው የተከበሩ፣ሕዝቦች በሕገ-መንግሥቱና በሱ ብቻ የምትመራ ዲሞክራሲያዊት ሀገር

እንድትሆን፣በማለት በአብዛኛው የሀገራችን ብሄር ብሄረሰቦች ሕዝቦች ላይ ይፈጸም በነበረው አንገፍጋፊ ጭቀና ተጎጂ ሆነን መቆየታችን በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን፣ ---ወዘተ»

እነዚህን እንደ ወሣኝ ዓላማዎች እና እንደ መነሻ ሐሳብ ይዞ፣ በምዕራፍ ሁለት የሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ **8 ንዑስ አንቀጽ** (1) **ላይ «የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት የበላይነት እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአፋር ሕዝብ የብሔራዊ ክልሉ መንግሥት የበላይ ሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል።**

እነዚህ ከዚህ በላይ የሠፈሩት መሠረታዊ ሐሳቦች በዐማራም ሆነ በሌሎች ክልላዊ መንግሥታት ሕገ-መንግሥት ተብየ የሠፈሩ ናቸው። ዋና ትኩረታቸውም ዐማራው ነጥሎ መምታት ነው። እየተደረገ ያለውም ይኸው ነው። ልዩነት ያለው፣ የአፋር ክልል ግዛት ባለመብቱና የሥልጣን ባለቤቱ የአፋር ነገድ ነው። በክልሉ የሚኖሩ ሌሎች ነገዶች የባለቤትነትም ሆነ የሥልጣን ይገባናል መብት ፈጽሞ የሌላቸው መሆኑ ነው። ክልሉ የራሱ ባለቤት አለው። የአፋር ነገድ!

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት **96,707** ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው።የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት **1,390,273** ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **14.38** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **775,117** ወንዶች ሲሆኑ፣ **615,156** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **185,135** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **13.32** በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **409,123**ቱ (**29.43**%) የገጠር ነዋሪ ወይም ዘላን ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **247,255** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ በከተሞች **5.6** ሰዎች ሲኖሩ፣ በገጠር **6** ሰዎች ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በአፋር ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ቁጥር ከመቶ **48.57** ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ **26.89** በመቶው ከተሜ ሲሆን፣ የቀረው **78.11** ከመቶው የገጠር ነዋሪ ነው። ከጠቅላላ ነዋሪው **54.43** ከመቶው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚ እንዳልሆነ መረጃዎች ያሳያሉ ።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የአፋር ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ **67.3** ከመቶ የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከፊ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። መጻፍና ማንበብ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ **27%** በመቶ ወንዶች፣ **15.6** ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት **ረገድ ከ1000 (ከሺ) 61** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የአፋር የሕፃናት ሞት፣በሺ 16 እንደሚያንስ ያሳይል።

የአፋር ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (2) ፤

ተራ ቁጥር	**ነገዶች**	**ዘመን 1994 እኤአ**	**ዘመን 2007 እኤአ**
1	አፋር	91.8%	90.3%
2	ዐማራ	4.5%	5.22%
3	አርጎባ	0.9%	1.55%
4	ትግሬ	0.8%	1.15%
5	ኦሮሞ	0.8%	0.61%
6	ወላይታ	0.5%	0.59%
7	ሐዲያ	0.2%	0.18%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የአፋር ክልል ሕዝብ ቁጥር **1,106,383** እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ **626,839** ወንዶች፣ **479,544** ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ **85,879** ወይም **7.76**ቱ የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ዘላን ነው። በክልሉ ከሚኖሩት ዋና ዋና ነገዶች ውስጥ ከላይ በሠንጠረዡ ተጠቅሰዋል። በከተሞች ከሚኖረው ሕዝብ ዐማራ በቁጥሩ ከፍተኛ ነው። ከከተሞች ሕዝብ **42.5** ከመቶው ዐማራ ነው። አፋር ከመቶ **32.6** ከመቶ በመያዝ በሁለተኛ ደረጃ ይመራል። ትግሬ **7.8**% ፣ኦሮሞ **6.7%፣** አርጎባ **2.6%፣** ወላይታ **2.2** % በመያዝ በአራተኛ፣ በአምስተኛ እና በስድስተኛ ደረጃ ይገኛሉ።

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በአፋር ክልል 7 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የአፋር ነገድ ነው። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚገኙት ከተሞች ዐማራው ከፍተኛ ቁጥር እያለው፣ ተወካዮችን የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት የለውም። በክልሉ የሚገኙ፣ ኢትዮጵያ አገራችን ናት ብለው ለዘመናት በትናንቱ ወሎ ክፍለሀገር፣ በዛሬው የአፋር ክልል የኖሩ ነገዶች፣ የትግሬ-ወያኔው መሪ መለስ ዜናዊ ባዘጋጀው ሕገ-መንግሥት መሠረት፣ በክልሉ መኖር የሚችሉት በአፋር ሕዝብ መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። በዚህም የተነሳ ነው፣ የዐማራውን ነገድ ተወላጆች በክልሉ ተደጋጋሚ መፈናቀልና የዘር ጥቃት ሰላባዎች የሆኑት።

2.3. የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት ሚያዝያ ወር 1994 ዓም በፀደቀው ሕገ-መንግሥት እንዲህ ይላል፤

“እኛ የሶማሊ ሕዝብ በእኛና በሌሎች የአገሪቱ ብሔር ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች ላይ ተንሰራፍቶ የነበረው የጭቆና ሥርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ፣ በተዛባ ፖለቲካ ፣ ኢኮኖሚና ማኅበራዊ ፖሊሲዎች በመተብተብ ለድህነትና ለኋላቀርነት ዳርጎን በገዛ ሀገራችን እንደሁለተኛ ዜጋ በመቆጠር የስቃ ኑሮ እንድናሳልፍ ማድረጉን በመቃወምና በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን፤

“መላው የአገራችን ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ለዘመናት ባካሄዱት አኩሪ ተጋድሎ የነበረው ኋላቀርነትና አፋኝ ሥርዓት ተገርስሶ አገራችን ኢትዮጵያ የግለሰቦችን የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት እስከ መገንጠል ጨምሮ የሁሉም ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩባትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነባት ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መሆኗ የጋራ ዕድገታችን መፋጠን ያለውን ጠቀሜታ በመገንዘብ፤ ወዘተ»

እነዚህን ዓላማዎች እና መዳረሻ ሐሳቦች በመያዝ፣ በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 9(1) ላይ «**የሶማሌ ህዝብ የክልሉ የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።»** ይላል። ይህም ማለት የክልሉ ባለቤትና ባለሥልጣን የአፋር ነገድ ብቻ ነው። ሌሎቹ እንደ ኢትዮጵያዊ ዜጋ አይቆጠሩም። ምንም ዓይነት መብትና ጥቅም የላቸውም።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት **279,252** ስኩዬር ኪሎ ሜትር ነው።የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት **4,445,219** ነው። በአንድ ስኩዬር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **15.9** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **2,472,490** ወንዶች ሲሆኑ፣ **1,972,729** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **623,004** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **14.02** በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **1,687,858**ቱ (**37.9%**) የገጠር ነዋሪ ወይም ዘላን ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **687,986** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **6.8** ሰዎች ይገኖራሉ።

የሶማሊ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (3) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ሶማሊ	96.23%	97.2%
2	ዐማራ	0.69%	0.66%
3	ኦሮሞ	2.25%	0.46%
4	ከውጭ የተወለዱ ሶማሊዎች	====	0.20%
5	ጉራጌ	0.14%	0.12%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የሶማሊ ክልል ሕዝብ ቁጥር 3,439,860 እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ **1,875,996** ወንዶች፣ **1,563,864** ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ **492,710** ወይም **13.94**% የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ማለትም **86.06**% ዘላን ነው። ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ያለው የሰው ብዛት **6.6** ነው። እንደ 2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከሶማሊ ክልል ሕዝብ የንፁሕ ውኃ አገልግሎት ተጠቃሚው ከሕዝቡ **38.98** ቱ ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ **21.32** ከገጠር ነዋሪዎች ሲሆኑ፣**77.21**ዱ ከተሜዎች ናቸው። እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክስ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከነዋሪው **71.8** በመቶው ከድህነት ወለል በታች ባለ የድህነት አረንቋ ውስጥ የሚኖር ነው። ከሕዝቡ ወንዶች **22** በመቶ፣ ሴቶች **9.8** በመቶ ማንበብና መጻፍ ይችላሉ። የሕፃናት ሞት በሺ 57 ነው። ይህም ከአገር አቀፉ በ**20** ያነሰ ነው።

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በሶማሊ ክልል 5 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የሶማሊ ነገድ ነው።

የሶማሊ ሕዝብ ዕድገት ከኢትዮጵያ ሕዝብ ዕድገት አንፃር፣ (ሠንጠረዥ 4)

ዓመት ምሕረት እኤአ	የኢትዮጵያ ሕዝብ ብዛት	የሶማሊ ሕዝብ ብዛት	ከኢትዮጵያ ሕዝብ አንፃር በመቶኛ
2007	73,439,147	4,439,147	6.1%
2013	84,320,987	5,148,989	6.11%
2017	86,613,986	5,318,00	6.14%

2.4. የጋምቤላ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የጋምቤላ ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት ታህሣሥ 9 ቀን 1995 ዓም ባጸደቀው ሕገመንግሥት እንዲህ ይላል።

"እኛ የጋምቤላ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በሀገራችንና በክልላችን ተንሰራፍቶ የቆየውን የጭቆና ስርዓት ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶቻችን አፍኖ በተዛቡ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ፖሊሲዎች በመከተል ለድህነትና ለኋላቀርነት ዳርጎን መቆየቱ በማያዳግም ሁኔታ መታረም ያለበት መሆኑን በማመን የራሳችንን ዕድል በራሳችን የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን በነፃ ፍላጎታችን በክልላችን የሕግ የበላይነት ለማክበርና ለማስከበር ባለን ጽኑ እምነታችን ላይ በመመርኮዝ ክልላችን በጋራ ለመገንባት የግለሰብን የብሔረሰቦችና ሃይማኖት ጠቃሚ ባህሎችና ልምዶች ምንም ልዩነት ሳይደረግባቸው እንዲራመዱ ዓላማችን በመሆኑ፤

"እኛ የአኝዋክ፣የኑዌር፣ የመዠንገር፣ የኦፖና ኮሞ ብሔረሰቦች ለተፋጠነ ኢኮኖሚ ዕድገት ለዘላቂ ሰላምና ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክን ሕገ መንግሥት መሠረት ያደረገና የክልላችን ተጨባጭ ሁኔታ ያገናዘበ የክልላችን ሕገ-መንግሥት ሲኖረን መሆኑን በውል በመረዳት፣" ይልና፤

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣በሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 9(1) ላይ **"የጋምቤላ ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል ሕዝብ የክልሉ ብሔራዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።" ይላል።**

በዚህ ክልል፣ ከላይ በተገለጸው አንቀጽ እንደሚያስረዳው፣ ክልሉን በብዙ ሕዝቦች ጠርቶ፣ መብቱን ለአንድ ሕዝብ እንደሆነ ያስረዳል።የክልሉ ነዋሪም እንደ ዐማራው ክልል ሁሉ ፣ በዕድገት ደረጃው ብሔር/ብሔረሰብ ያልደረሰ ዝቅተኛ ማኅበረሰብ ደረጃ እንዳለ፣ አንድ ነገድ አድርጎ ይቆጥረዋል። ከመግቢያው ላይ እኛ የአኝዋክ፣ የኑዌር፣ የመዠንገር፣ የኦፖ እና ኮሞ ብሔረሰቦች ብሎ የጠራውን ከታች ሕዝቦች በማለት ያሳንሳቸዋል። ይህም ሆን ተብሎ ለትርጉም አሻሚ በማድረግ፣ መሬቱን ለትግሬ ጄኔራሎች ለማቀራመት እንዲመች ተደርጎ የተዘጋጀ እንደሆን መገንዘብ ይቻላል። ይህም በመሆኑ ነው በአኙዋክ ነገድ ላይ የዘር ማጥፋት ወንጀል እንዲፈጸም የተደረገው። ከመዠንገር፣ከኦፖና ከኮሞ ነገዶች በቁጥሩ ልቆ ለሚገኘው ዐማራ የባለቤትነት መብት አልሰጠውም። ራሱን በራሱ እንዲያስተዳድርም ዕውቅና ነፍጎታል። ይህ ምን ማለት እንደሆነ ልብ ያለው ልብ ይለዋል።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የጋምቤላ ብሔራዊ ክልል የቆዳ ሥፋት **29,788.22** ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። የክልሉ ሕዝብ ብዛት **307,096** ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **10** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **159,787** ወንዶች ሲሆኑ፣ **147,309** ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **77,925** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **25.37** በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **229,171** ወይም **74.62%** የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **66,467** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.6** ሰዎች ይገኛሉ።ከዚህ ውስጥ በከተማ **3.8፣** በገጠር ደግሞ**4.9** ሰዎች በቤተሰብ ውስጥ ይኖራሉ፤

የጋምቤላ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (3) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ኑኤር	39.7%	46.66
2	አኙዋክ	27.45%	21.16%
3	መዠንገር	5.76%	4%
4	ካፍቾ	4.18%	5.04%
5	ሻኮቾ	0.14%	2.27%
6	ዐማራ	7.74%	8.42%
7	ኦሮሞ	6.49%	4.83%
8	ከምባታ	==	1.44%
9	ትግሬ	=	1.32%
10	ሌሎች	8.68%	4.86%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የጋምቤላ ክልል ሕዝብ ቁጥር **181,862** እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ **92,902** ወንዶች፣**88,960** ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ **27,424** ወይም **15.08%** የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ የቀረው ማለትም **154,138** ወይም **84.89%** ገጠሬ ነው። የክልሉ ቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **35,940** ነው። ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ያለው የሰው ብዛት **5.06** ነው። እንደ ማዕከላዊ

ስታተስቲክስ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከነዋሪው **44%** በመቶው ከድህነት ወለል በታች ባለ የድህነት አረንቋ ውስጥ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ የሚችለው ከሕዝቡ ወንዶች **57.5%** ፣ ሴቶች **22.8%** ናቸው። የሕፃናት ሞት በሺ **92** ነው። ይህም ከአገር አቀፉ በ**15** የሚበልጥ ነው።

ከሠንጠረዡ መረዳት እንደሚቻለው በጋምቤል ክልል ከአሥር በላይ ነገዶች ይኖራሉ። በሕዝብ ቁጥር አንፃራዊ የበላይነት ያለው የኑኤር ነገድ ሆኖ፣ ተከታዩ የአኙዋክ ነገድ ነው።ዐማራ በብዛት በሦስተኛነት ደረጃ ይገኛል።

2.5. የቤንሻንጉል-ጉሙዝ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

ኅዳር ወር 1995 ዓም ተሻሽሎ እና ገዥ ሕግ ሆኖ በአቶ ያረጋል አይሸሽም ተፈርሞ ሥራ ላይ የዋለው ሕገ-መንግሥት መግቢያ እንዲህ ይላል፤

“እኛ የቤኒሻንጉል-ጉሙዝ ክልል ብሔረሰቦችና ሕዝቦች በጋራ በመፈቃቀድና በዕኩልነት ላይ ተመሥርተን በአቋቋምነው ክላልችን የሕግ የበላይነት እንዲሰፍን፣ ኢኮኖሚያዊና ማኅበራዊ ዕድገታችን እንዲፋጠን የራሳችንን ዕድል በራሳችን የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን ቋንቋችንን ባህላችንና እድገታችን ይበልጥ ለማጠናከር ማንነታችን ተከብሮ በትግላችንና በከፈልነው መስዋዕትነት የተገኘውን ዲሞክራሲና ሰላም በዘላቂነት ለማረጋገጥ፤

«እኛ የበርታ፣ የጉሙዝ፣ የሽናሻ፣ የማኦ እና የኮሞ ብሔረሰቦች እና ሌሎች በክልሉ የሚኖሩ ሕዝቦች ለተፋጠነ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት ለዘላቂ ሰላምና ዲሞክራሲ የምንበቃው የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት መሠረት ያደረገና የክልላችንን ተጨባጭ ሁኔታዎች ያገናዘበ ሕገመንግሥት ሲኖረን መሆኑን በውል በመረዳት፣» ወዘተ

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣ በክልሉ ሕገመንግሥት አንቀጽ **9(1) «የቤኒሻንጉል-ጉሙዝ ክልል ሕዝብ የክልሉ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው።» ይላል።**

በዚህ አንቀጽ፣ ከጋምቤላ ጋር ሲነፃፀር፣ ***“የጋምቤላ ሕዝቦች ብሔራዊ*** ክልል ሕዝብ የክልሉ ብሔራዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው» በሚለው ምትክ፣ የቤንሻጉል ጉሙዝ ***“--ክልል ሕዝብ*** የክልሉ የመንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው» ይላል። ይህም ማለት ጋምቤላን «ሕዝቦች» ሲል፣ ቤንሻንጉል-ጉሙዝን «ሕዝብ» በማለት አንድ ነገድ እንደሆነ እና የዕድገት ደረጃውም ከብሔረሰብ በታች የሆነ ማኅበረሰብ እንደሆነ ይገልፀዋል። ከብዙ ነገዶች ወደ አንድ ነገድ ባለቤትነት ማውረዱን ያሳያል። ይህም ለሕግ ትርጓሜ አሻሚ ከመሆን አልፎ ተፃራሪ ነው። የክልሉ የሥልጣን ባለቤት ማን ወይም እነማን እንደሆኑ ባለመግለጽ የትግሬ-ወያኔ የፈለገውን እንዲያደርግ ሠፊ ዕድል የሚሰጥ ነው።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የክልሉ የቆዳ ሥፋት በግምት **49,289.46** ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው።የክልሉ ሕዝብ ብዛት እኤአ 2007 መረጃ መሠረት **784,345** ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **15.91** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **398,655** ወንዶች ሲሆኑ፣ **385,690** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **105,926** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **13.51** በመቶ ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **678,419**ኙ (**86.49**%) የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **174,445** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.5** ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በገጠር **4.7** ሰዎች፣ በከተማ **3.6** ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

የቤንሻጉል-ጉሙዝ ክልላዊ መንግሥት የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (5) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	በርታ	27%	25.41%
2	ዐማራ	22%	21.69%
3	ጉሙዝ	23%	20.88%
4	ኦሮሞ	13%	13.55%
5	ሺናሻ	7%	7.73%
6	አገው-አዊ	===	4.22%

እኤአ በ1994 በተደረገው ቆጠራ የቤንሻጉል-ጉሙዝ ክልል ሕዝብ ቁጥር **460,459** እንደሆነ ተዘግቧል። ከዚህ ውስጥ **233,013** ወንዶች፣ **227,446** ሴቶች ናቸው። ከጠቅላላው ሕዝብ **36,027** የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ፣ የቀረው **424,432** የገጠር ነዋሪ ነው።

የ2007 እኤአ መረጃ መሠረት፣ከቤንሻጉል-ጉምዝ ክልል ነዋሪ ውስጥ የንፁሕ ውኃ አቅርቦት የሚያገኘው **27.23** በመቶው ብቻ ነው። ከዚህ ውስጥ **22.35** የከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ፣**58.53**ቱ ገጠሬዎች ናቸው።

እንደ እኤአ 2005 መረጃ ከሕዝቡ **19.1** ከመቶ የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የኑሮ አዘቅት ውስጥ የሚማስን ነው። ከሕዝቡ ማንበብና መጻፍ የሚችለው ወንዶች**47.4%**፣ ሴቶች **23.2%** ናቸው። ከሚወለዱት ሕፃናት ከመቶ **84**ቱ ይሞታሉ። ይህም ከአገሪቱ አጠቃላይ የሕፃናት ሞት ጋር ሲነፃጸር በ7 ይበልጣል።

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ በቤንሻጉል-ጉሙዝ ክልል 6 ነገዶች ይገኛሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት የቤንሻጉል-ጉሙዝ ሕዝብ እንደሆነ ይደነግጋል። በዓላማው ሥር ደግሞ፤« የበርታ፣ የጉሙዝ፣ የሽናሻ፣ የማኦ እና የኮሞ ብሔረሰቦች እና ሌሎች በክልሉ የሚኖሩ ሕዝቦች» በማለት ለነዋሪዎቹ ዕውቅና ይሰጣል። ይህ ለትርጉም እና ለአፈጻጸም አስቸጋሪ ነው። ግልጽነት ይጎድለዋል። በዚህም የተነሳ የዐማራው ነገድ ተወላጆች በተደጋጋሚ በክልሉ የሺናሻና የጉሙዝ ተወላጅ ባለሥልጣኖች በግፍና በገፍ ከመገደላቸውም በላይ እንዲፈናቀሉ ተደርጓል።መረጃው እንደሚያመለክተው ዐማራው በቁጥሩ ከበርታ ቀጥሎ በሁለተኛ ደረጃ ነው ያለው። ይህ ሕዝብ በክልሉ የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት ፈጽሞ የለውም። ይህ እንኳ እንደቅንጦት ቢቆጠር፣ ሠርቶ የመኖር መብት የለውም። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚገኙት ከተሞች ዐማራው ከፍተኛ ቁጥር እያለው፣ ተወካዮችን የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት የለውም።

2.6. የኦሮሚያ ክልላዊ መንግሥት፣

የኦሮሚያ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት በአዋጅው ቁጥር 46/1994 ተሻሽሎ እና በአቶ ሱፊያን አህመድ ተፈርሞ የጸደቀው መግቢያ እንዲህ ይላል።

"እኛ የኦሮሞ ሕዝብ በእኛና በሌሎች የአገሪቱ ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ላይ ተንሰራፍቶ የነበረው የጭቆና ሥርዓት ሰባዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶችን አፍኖ በተዛቡ ኢኮኖሚያዊ ፖሊሲዎች በመተብተብ ለድህነትና ለኋላ ቀርነት ዳርጎን በገዛ አገራችን እንደ ሁለተኛ ዜጋ በመቆጠር የሰቆቃ ኑሮ እንድናሳልፍ ማድረጉን በመቃወምና በማያዳግም ሁኔታ መታረም እንዳለበት በማመን ሥርዓቱን ገርሥሠን የጣልን በመሆኑ፣

"ሥርዓቱ ከተገረሠሠ በኋላ በአገራችን የግለሰቦችና የመላው ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት መገንጠልን ጨምሮ ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች በሙሉ የተከበሩበትና በአጠቃላይ የሕግ የበላይነት የሰፈነበት የፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሥርዓት መገንባት የሚሰጠንን ጠቀሜታ በመገንዘብ ሕገ-መንግሥታችን በጋራ ያጸደቅን በመሆኑ፤"

እነዚህን ዓላማዎች መነሻ በማድረግ፣ በሕገመንግሥቱ አንቀጽ 8 **«የኦሮሞ ሕዝብ የክልሉ የበላይ ሥልጣን ባለቤት ሲሆን፣ የሕዝቡ የበላይነትም የሚገለጸው በሚመርጣቸው ተወካዮቹና ራሱ በቀጥታ በሚያደርገው ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው።»** በማለት የሥልጣን ባለቤቱን በማያሻማ መንገድ የኦሮሞ ሕዝብ እንደሆነ ያረጋግጣል። ከዚህ ላይ ብሔር፣ ብሔረሰቦች ሕዝቦች ብሎ ማጨናበር የለም። አንድ ሕዝብ፣ እርሱም ኦሮሞ ብቻ። ሌላው በዚያ ኦሮሚያ ተብሎ በታጠረ ክልል የሥልጣንም ሆነ የባለቤትነት መብት የለውም።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የኦሮሚያ ክልል የቆዳ ሥፋት **354,006.81** ስኩዬር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዬር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **76.93** ነው። የሕዝቡ ብዛት **26,993,933** ነው። ከጠቅላላው የክልሉ ነዋሪ ውስጥ **13,595,006** ወንዶች ሲሆኑ፣ **13,398,927** ሴቶች ናቸው። ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **3,370,040** ወይም ከጠቅላላ ሕዝቡ **11.3%** ሲሆን፣ ቀሪው ማለትም **23,623,893**ቱ (**87.51**%) የገጠር ነዋሪ ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **5,590,530** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.8** ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ **3.8** ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በኦሮሚያ ክልል ከሚኖረው የገጠር ነዋሪ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው ከሕዝቡ **32%ነው፣** ይህ በገጠር **23.7%** ብቻ ሲሆን፣ የከተማ ነዋሪው **91.03** ነው።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 እኤአ መረጃ መሠረት፣ ከጠቅላላው የኦሮሚያ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ **19.9** የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ አስከፊ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ከሕዝቡ ውስጥ ማንበብና መጻፍ የሚችለው ወንድ 61.5%፣ ሴት 29.5% መሆናቸውን መረጃው ያሳያል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) **76** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ በሺ **77** ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የኦሮሞ የሕፃናት ሞት፣በሺ **1** እንደሚያንስ ያሳይል።

በኦሮሞ ክልላዊ መንግሥት ክልል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (6) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ኦሮሞ	85%	87.81%
2	ዐማራ	9.1%	7.22%
3	ጉራጌ	0.98%	0,93%
4	ሌሎች	4.6%	4%

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ ኦሮሚያ በሚባለው ክልል በቁጥር ከፍተኛ መጠን ያላቸው 4 ነገዶች ይገኛሉ። ከነዚህ በተጨማሪ ከጠቅላላው ሕዝብ 4 በመቶ የሚሆኑ ሌሎች ነገዶች እንዳሉ መረጃዎች ያሳያሉ። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት እና ባለሙሉ ሥልጣን ኦሮሞ ብቻ ነው። በዚህ ክክል ያሉት የዐማራ፣ የጉራጌና የሌሎች ነገድ አባሎች በክልሉ የመምረጥና የመመረጥ መብት የላቸውም። ባህልና ቋንቋቸውን የመጠቀምና የማዳበር መብት የሌላቸው ናቸው። በክልሉ የሚኖሩት በኦሮሞ ክልል ባለሥልጣኖች መልካም ፈቃድ ብቻ ነው። ሠፈው እና ለሙ ያገሪቱ ክፍል ለአንድ ነገድ ተመርቆ ለኦሮሞ ፖለቲከኞች ገጸ በረከት ተሰጥቷል። ዐማራው እንደሌሎቹ ሁሉ ለዚህም ክልል ባይተዋር ነው። በተቃራኒው የዐማራ ክልል ለተባለው ክልል በተሰጠ ሕገመንግሥት ውስጥ ኦሮሞ የራሱ ዞን እንዲኖረው ተደርጎ የፓርላማ ውክልናና የቋንቋ መማርና ማስተዳደር ሥልጣን ተስጥቶታል።

2.7. የሐረሪ ክልላዊ መንግሥት፣ሕገ-መንግሥት፡-

የሐረሪ ሕዝብ ክልላዊ መንግሥት፣ መስከረም 30 ቀን 1997 ዓም ተሻሽሎ በፉአድ ኢብራሂም ተፈርሞ የፀደቀው ሕገ-መንግሥት መግቢያ እንዲህ ይላል።

“እኛ የሐረሪ ሕዝብ ክልል ብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የኢትዮጵያ ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሲደርስባቸው የነበረውን ኢኮኖሚያዊ ፖለቲካዊ ባህላዊ ሃይማኖታዊ ጭቆና ጫና እና ተጽዕኖ በተለያየ ስልት መልክና ቦታ ሲታገሉ ቆይተው በመጨረሻ በግንቦት ወር 1983 ለዚህ ሁሉ ምክንያት የሆነውን ሥርዓት በማያዳግም ሁኔታ ለመጣል በመቻሉ በተለይ ጭቁን ብሔሮች ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ራሳቸውን በራሳቸው ለማስተዳደር ታሪካቸው ባህላቸውና ቋንቋቸውን ለማዳበር በአጠቃላይ ብሔራዊ ህልውናቸውን ለመጠበቅ የሚያስችላቸውን ምቹ ሁኔታ መፈጠሩንና ይህም ኅዳር 29 ቀን 1987 ዓም በኢትዮጵያ ሕዝቦች በፀደቀው የኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገመንግሥት መረጋገጡን በመገንዘብ፤

“የሐረሪ ሕዝብ ምንም እንኳን በምዕተ ዓመታት ለሚቆጠር ዘመን ራሱን በራሱ ያስተዳደረ በራሱ ታሪክ ወግና ባህል ይኮራ የነበረ ቢሆንም በ1886 ዓም በተደረገው ወረራ በነፍጠኛው ሥርዓት ሥር ከመውደቁም በላይ ይህን ሥርዓት ለማስወገድ በተለያዩ ጊዜያት ባደረገው ንቅናቄና ትግል ምክንያት ለግርፋት፣ ለእስራትና ብሎም ለስደት በመዳረጉ በራሱ ክልል በቁጥር አናሳ መሆኑ የተነሳ ልዩ አወካከል ስልት ማስፈለጉን በመረዳት፤

“የሐረሪ ሕዝብ ሲደርስበት የነበረውን ግፍና ጭቆና ሲካፈሉ ከነበሩት ከአካባቢው የኦሮሞ ሕዝብና ክልሎች የክልሉ ነዋሪ ሕዝቦች በመሆን የክልሉን አስተዳደር በጋራ ማቋቋምና መምራት ያለባቸው መሆኑን በማጤን፣”ወዘተ

እነዚህን በመነሻ ዓላማነት በመያዝ፣የክልሉ ባለቤትነት ማን እንደሆነ በሕገ-መንግሥቱ **አንቀጽ 8 እንደሚከተለው ያስረዳል። “የሕዝቡ የሥልጣን ባለቤትነት የሐረሪ ሕዝብ የክልል የበላይ ሥልጣን ባለቤት ሲሆን፣ የሕዝቡ የበላይነትም የሚገለጸው በዚህ ሕገመንግሥት መሠረት በሚመርጣቸው ተወካዮችና ራሱ በሚያደርገው ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው።”**

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የሐረሪ ክልል የቆዳ ሥፋት **311.25** ስኩዬር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዬር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **589.05** ነው። የጠቅላላው የሐረሪ ሕዝብ ብዛት **184,415** ነው። ከዚህ ውስጥ **92,316** ወንዶች ሲሆኑ፣ **91,099** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **99,368** ወይም **54.18** ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **46,169** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **3.9** ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ **3.4**፣ በገጠር **4.6** ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በሐረሪ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ **73.26** ሰዎች የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው። ከዚህ ውስጥ **39.83 %**ቱ ገጠሬዎች ሲሆኑ፣**95.28%** ከተሜዎች ናቸው።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ ከጠቅላላው የሐረሪ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ **5.7** የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ ይችላል የተባለው ከሕዝቡ **78.4** %ወንዶች፣ **54.9%** ሴቶች መሆናቸውን መረጃው

ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ **ከ1000 (ከሺ) 66** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የሐረሪ የሕፃናት ሞት፣በሺ 11 እንደሚያንስ ያሳይል።

በሐረሪ ክልላዊ መንግሥት ክልል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (7)፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ኦሮሞ	52.3%	56.41%
2	ዐማራ	32.6%	22.77%
3	ሐረሪ	7.1%	8.65%
4	ጉራጌ	3.2%	4.34%
5	ሶማሊ	1.68%	3.87%
6	ትግሬ	1.71%	1.53%
7	አርጎባ	===	1.26%

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣ ሐረሪ በሚባለው ክልል በቁጥር ብዙኃኑን እንዳሻቸው እንዲያደርጉ የክልሉ ባለቤትነት ከተሰጣቸው ከኦሮሞውና ከዐማራው ከአምስትና ከ7 እጥፍ በላይ ለሚበልጧቸው ሁለት ነገዶች አሉ። ***የዲሞክራሲ አንዱ መርሕ የብዙዎች መብትና ፍላጎት ገዥ፣ የአናሳዎች መብትና ፍላጎት ተከባሪ*** የሚለው ሆን ተብሎ ተረግጦ፣ የአናሳዎቹን ፍላጎትና መብት በብዙኃኖቹ ላይ እንዲጫን ተደርጓል። የትግሬ-ወያኔ አገዛዝ ዘረኛ፣ ከፋፋይ፣አገርና ትውልድ አጥፊ ነው የሚባለው ዝምተብሎ አለመሆኑ ከዚህ በላይ ምን ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል? በዚህ ክልል ብዙኃኑ ኦሮሞዎችና ዐማሮች የጥቂቶቹ የሐረሪዎች ተገዥዎች ብቻ ሳይሆኑ፣ መኖርና አየር መተንፈስ የሚችሉት በአናሳዎቹ ሐረሪዎች ፍላጎት ነው። በሕገ መንግሥቱ ግን የክልሉ ባለቤት እና ባለሙሉ ሥልጣን ሐረሪዎች ብቻ ናቸው።

2.8. የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገመንግሥት፡-

የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት የተጻፈው በእንግሊዝኛ ነው። የዐማርኛ ቅጅ ለማግኘት አልተቻለም። መረጃው የተጠናቀረው ከእንግሊዝኛው በመሆኑ የትርጉሙ ቀጥተኛ እንዳልሆን ግንዛቤ ይያዝ።

እኤአ ጁን 19/ 1995 በጸደቀው የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሕገ-መንግሥት መግቢያ ላይ እንዲህ ይላል፤

- የትግራይ ሕዝብ በኢትዮጵያ ውስጥ ከሚገኙት ሕዝቦችና ብሔረሰቦች መካከል አንዱና በፊውዳል ሥርዓት የመከራ ቀንበር ከተሸከሙት አንዱና ከ1975 እስከ 1991 ባለው ጊዜ ከጭቆና ነፃ ለመውጣት ከሌሎች ተጨቋኝ ኢትዮጵያውያን ወንድሞች ጋር በመተባበር የተራዘመ የትጥቅ ትግል በማደረግ ከ60 ሺ በላይ ሕይዎት እና ግዙፍ ቁሳቁስ ወድመት ያስከተለ ትግል ማድረጉ፤
- ከረጅም እና ደም አፍሳሽ ከሆነ ጦርነት በኋላ የትግራይ ሕዝብ ጨቋኙን አገዛዝ በመደምሰስ የሽግግር መንግሥት መመስረት መቻሉ እና፣ የትግራይ ሕዝብ የራሱን ዕድል በራሱ የመወሰን እስከ መገንጠል ድረስ ያለው መብቱ ያላንዳች ቅድመ ሁኔታ የተጠበቀ መሆኑን በመገንዘብ ፣ለዚህም እንዲረዳ ይህ ሕገ-መንግሥት መጽደቁን ይገልጻል።

እነዚህን በመነሻ ዓላማነት በመያዝ፣የክልሉ ባለቤትነት ማን እንደሆነ በሕገ-መንግሥቱ **አንቀጽ 8 (1) እና (2) እንደሚከተለው ይላል። « የትግራይ ሕዝብ የትግራይ ክልላዊ መንግሥት የበላይ የሥልጣን ባለቤት ነው። የሕዝቡ የበላይ ሥልጣን ባለቤትነትም በቀጥታ በሚመርጣቸው ተወካዮቹና በራሱ ቀጥተኛ ዲሞክራሲያዊ ተሳትፎ ነው» ይላል።**

ልክ ለሌሎቹ ክልሎች የመገንጠልን መብት እንደፈቀደ ሁሉ፣የሁሉም ነገር ፈጣሪው የትግሬ ወያኔ ቡድን ፣ ወያኔ በፈለገ ወቅት ልገንጠል ባለ ጊዜ መገንጠል የሚያስችለውን ሕግ ለራሱም ደንግጓል። የአገሪቱም ሆነ የትግራይ ክልል ባለመብትና ባለሥልጣን የሕዝባዊ ወያኔ ሐርነት ትግራይ እንደሆነ ለ28 ዓመታት የተጓዘባቸው መንገዶች ያስረዳሉ። እናም የትግራይ ክልል ባለመብት ትግሬ ብቻ ነው።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የትግራይ ክልል የቆዳ ሥፋት **41,409.95** ስኩዬር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዬር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **100** ነው። የጠቅላላው የትግራይ ሕዝብ ብዛት **4,316,988** ነው። ከዚህ ውስጥ **2,126,465** ወንዶች ሲሆኑ፣ **2,190,523** ሴቶች ናቸው። በከተሞች የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **844,040** ወይም **19.55** ነው። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **992,635** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.4** ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በገጠር ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.6** ሰዎች ይኖራሉ።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2004 እኤአ መረጃ መሠረት፣ በትግራይ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ **53.99%** የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው። ከዚህ ውስጥ ከመቶ **42.68**ቱ ገጠሬዎች ሲሆኑ፣**97.28** ከተሜዎች ናቸው። ይህም ከሌሎች ክልሎች ጋር ሲነፃፀር፣ የክልሉ ሕዝብ የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚነቱ ከፍተኛ እንደሆነ ያሳያል።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 መረጃ መሠረት ከጠቅላላው የትግራይ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ ከመቶ **31.6** የሚሆነው በድህነት ወለል በሆነ ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብ እና መጻፍ የሚችለው **67.5%** ወንዶች፣ **33.9%** ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) **67** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የትግራይ የሕፃናት ሞት፣በሺ 10 እንደሚያንስ ያሳይል። ይህም የክልሉን ሕዝብ ከማይምነት ለማለቀቅ፣ጤንነቱን ለመጠበቅና የዘመናዊ ሕይዎት እንዲመራ ለማስቻል ፣ባለፉት 28 ዓመታት አድላዊ በሆነ የበጀት ድልድና ዘረፋ ምን ያህል እርቀት እንደተጓዙ ያሳያል።

በትግራይ ክልላዊ መንግሥት ክክል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (78) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ትግሬ/ተጋሩ	94.98%	96.55%
2	ዐማራ	2.6%	1.63%
3	ኢሮፕ	0.7%	0.71%
4	አፋር	==	0.29%
5	አገው	==	0.17%
6	ኦሮሞ	===	1.53%
7	ኩናማ	0.05%	0.07%

ከሠንጠረዡ ለመረዳት እንደሚቻለው፣የ1994ቱ ከ2007 ቱ ሲነፃፀር፣ በክልሉ የሚኖሩት ነገዶች ሁሉም የተወሰነ ጭማሪ ሲያሳዩ፣ የዐማራው ሕዝብ በ1994 ከነበረው 2.6% በ2007 በ0.9% ቀንሷል።ለምን? ይኸም ሆኖ፣ ከአጠቃላይ ነዋሪው ከ5% በላይ የሕዝብ ብዛት ያላቸው 6ቱ ነገድና ጎሣዎች በክልሉ መብትና ሥልጣን የለቸውም።

<u>2.9. የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች ብሔራዊ ክልል መንግሥት ሕገ-መንግሥት፤</u>

የክልሉ መንግሥት ሕገ-መንግሥት በመግቢያው ላይ እንዲህ ይላል፡-

"እኛ የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች እና ሕዝቦች፤ በጋራ በመፈቃቀድና በዕኩልነት ላይ ተመሥርተን ባቋቋምነው ክልላችን የሕግ የበላይነት፣ እንዲሰፍን፣ኢኮኖሚና ማኅበራዊ እድገታችን እንዲፋጠን፣ የራሳችን ዕድል በራስ የመወሰን መብታችንን ተጠቅመን፣ ቋንቋችን ባህላችንና አንድነታችን ይበልጥ ለማጠናከር፣ማንነታችን ተከብሮ በትግላችንና በከፈልነው መስዋዕትነት የተገኘውን ዲሞክራሲና ሰላም ዘላቂነት ለማረጋገጥ፤

"በክልላችን ይህንን ዓላማ ከግብ ለማድረስ የግለሰብ፣ የብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች መሠረታዊ መብቶችና ነፃነቶች መከበራቸውን፣ የፆታ ዕኩልነት መረጋገጡን፤ቋንቋዎችና ሃይማኖቶች ያላንዳች ልዩነት በዕኩልነት እንዲራመዱ ጽኑ እምነታችን በመሆኑ፤

«የደቡብ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የራሳችን የሆነ አኩሪ ባህልና ፣የራሳችን መልከዐ-ምድራዊ አሠፋፈር ያለን፣ በተለያዩ መልኮችና የግንኙነት ደረጃዎች ተሳስረን አብረን የምንኖርባት ክልላችን በመሆኗ፣ ያፈራነው የጋራ ጥቅምና አመለካከት አለን ብለን ስለምናምን፣ ቀጣዩ የጋራ ዕድገታችን መመሥረት ያለበት ካለፈው ጨቋኝ ሥርዓት የወረስነውን የተዛባ ግንኙነት በማረምና የጋራ ጥቅማችንን በማሳደግ ላይ መሆን ስላለበት፤"ወዘተ በማለት ከስምንቱ ክልሎች ባፈነገጠና የግለሰብን ነፃነት ባወቀ መልኩ ዓላማውን ገልጿል። ይህ ክልል ከሌሎቹ የክልል ሕገ-መንግሥቶች በተለየ መልኩ ዓላማውን መግለጹ ምናልባች በአመለካከት ኢትዮጵያዊነት ያመዘነባቸው ሰዎች፣ ወይም በክልሉ የአንድም ነገድ በቁጥር ከሌሎች ጋር ሲነፃፀር ጎልቶ ያለመውጣት የአቻነት ስሜት መጎልበት፣ ወይም ነገን አሻግረው የሚመለከቱ ሰዎች በሕግ አዘገጃጀቱ ውስጥ ከፍተኛ ሚና መጫዎት ወዘተ ሕጉ ዐማራውንና ያለፉትን ሥርዓቶች በድፍኑ ከማውገዝ መቆጠቡ ይስተዋላል።

ከላይ በተጠቀሱት የመግቢያው ዓላማዎች መሠረትነት፣ የሕገ-መንግሥቱ አንቀጽ 8(1) "የደቡብ ብሔር፣ብሔረሰቦችና ሕዝቦች የክልሉ *መንግሥት የበላይ ሥልጣን ባለቤቶች ናቸው"*ይላል። ሕገ-መንግሥቱ በመግቢያው የግለሰቦችን መብትና ነፃነት የተቀበለ ይሁን እንጂ፣ በተግባር ግለሰቦች መብትም ሆነ ነፃነት የላቸውም። ከሁሉም በላይ በክልሉ ከሚኖሩት ነገዶች አንዱ የሆነው፣ በግለሰብም ሆነ በቡድን በክልሉ ውስጥ ዲሞክራሲያዊና ሰብአዊ መብቶች ቀርቶ፣ በክልሉ የመኖር የዜግነት መብት የለውም። አቶ ሺፈራው ሽጉጤ የክልሉ ርዕሰ መስተዳደር በነበረበት ከ2002 እስከ 2005 ባሉት ዓመታት ብቻ ከመቶ ሺዎች በላይ ዐማራዎችን በክልሉ የመኖር መብት የላችሁም ብሎ በገፍ የሚገድለውን አስገድሎ ሌሎቹን ንብረታቸውን በማዘረፍ አፈናቅሏቸዋል። ይህም ሕገመንግሥት ተብየው ለብሔር ብሔረሰቦችና ሕዝቦች ሰጠሁት ያለው መብትና ነፃነት ከወረቀት ያለፈ አለመሆኑ ማሳያ ነው።

እንደ አገሪቱ ማዕከላዊ ስታተስቲክ መሥሪያ ቤት እኤአ የ2007 መረጃ መሠረት፣ የደ/ብ/ብ/ሕ ክልል የቆዳ ሥፋት **105,887.18** ስኩዌር ኪሎ ሜትር ነው። በአንድ ስኩዌር ኪሎ ሜትር ውስጥ የሚኖረው የሰዎች ብዛት **141** ነው። የጠቅላላው የደብብሕ ክልል ሕዝብ ብዛት **14,929,548** ነው። ከዚህ ውስጥ **7,425,918** ወንዶች ሲሆኑ፣ **7,503,630** ሴቶች ናቸው።ከዚህ ውስጥ በገጠር የሚኖረው ሕዝብ ብዛት **13,433,991** ወይም **89.98%** ሲሆን በከተማ የሚኖረው ደግሞ **1,495,557** ወይም **10.02%**። በክልሉ ውስጥ በከተማም በገጠርም ያለው የቤተሰብ ወይም ጢስ ብዛት **3,110,995** ነው። ይህም በአማካኝ ባንድ ቤተሰብ ውስጥ **4.8** ሰዎች ሲኖሩ፣ ከዚህ ውስጥ በከተማ **3.9**፣ በገጠር **4.9** ባንድ ቤተሰብ ውስጥ ይገኛል።

እንደ ማዕከላዊ ስታተስቲክ የ2006 እኤአ መረጃ መሠረት፣ የደብብሕ ክልል ከሚኖረው ሕዝብ **54%** የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚዎች ናቸው። ከዚህ ውስጥ **39.83 %**ቱ ገጠሬዎች ሲሆኑ፣**95.28%** ከተሜዎች ናቸው።

በሌላ በኩል እንደ መሥሪያ ቤቱ የ2005 መረጃ ከጠቅላላው የደብብሕ ክልል ነዋሪ ሕዝብ ውስጥ **10.7 %** የሚሆነው ከድህነት ወለል በታች በሆነ የድህነት ኑሮ የሚኖር ነው። ማንበብና መጻፍ ይችላል የተባለው **ከሕዝቡ 57** % ወንዶች፣ **22.4%** ሴቶች መሆናቸውን መረጃው ይጠቁማል። በሕፃናት ጤንነት ረገድ ከ1000 (ከሺ) **85** የሚሆኑት እንደተወለዱ ይሞታሉ። ይህም ከአጠቃልይ የአገሪቱ በሺ 77 ከሆነው ጋር ሲነፃጸር፣ የሐረሪ የሕፃናት ሞት፣በሺ 8 እንደሚበልጥ ያሳይል።

በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች ክልላዊ መንግሥት ክከል የሚኖሩ ነገዶች ሥብጥርና ብዛት ማሳያ ሠንጠረዥ (9) ፤

ተራ ቁጥር	ነገዶች	ዘመን 1994 እኤአ	ዘመን 2007 እኤአ
1	ሲዳማ	18%	19.38%
2	ወላይታ	12%	10.59%
3	ሐዲያ	==	7.98%
4	ጉራጌ	15%	7.54%
5	ጋሞ	==	7%
6	ከፍቾ	==	5.44%
7	ዐማራ	===	4.10%
8	ሌሎች	====	37.97% የሚወክሉ ከ40 ያላነሱ ነገዶች አሉ

ከሠንጠረዡ መረዳት እንደሚቻለው በደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች ክክል በቁጥሩ ከሌሎች ገዝፎ የወጣ ነገድ የለም። ባለመኖሩም ምክንያት ይመስላል የክልሉ መጠሪያ የተፈጥሮ አቅጣጫን ማመላከቻና ከኢትዮጵያ ደቡብ ያለ መሆኑን በሚያሳይ መልኩ እንዲጠራና የጥቅሉን የነገዶች መጠሪያ እንዲዝ የተደረገው። ዐማራው ይህም ሆኖ፣ ከክልሉ ከፍተኛ ቁጥር አላቸው ከተባሉት ነገዶች በ7ኛ ደረጃ የሚገኝ ነው። በቀሩት 8 ክልሎች በቁጥሩ በሁለተኛ ደረጃ የሚገኝ ነው። ይህም ከሌሎች ነገዶች በአገሪቱ በሥፋት የተሠራጨ ብቻ ሳይሆን፣ የአገሪቱ ጥንታዊ ነገድ ከሆኑት አንዱና ዋናው መሆኑን ተጨባጭ ማሳያ ነው። ይህን ሕዝብ ነው በዘመነ ወያኔ በሰው ሠራሽ ሕግ አገር አልባ እንዲሆን የተደረገው። የዐማራው ልጅ በዛሬዩቱ ኢትዮጵያ አገሩን የተነጠቀ መሆኑን አውቆ፣ የአገሩን ባለቤትነት መልሶ ለመቀዳጀትና ህልውናውን ለማስቀጠል በሁለንተናዊ መልኩ ዝግጁ መሆን ይጠበቅበታል። ዛሬ ለዐማራው የቀረው አንድና አንድ ብቻ ነው ። ተደራጅቶ የተነጠቀ ግዛቱን ማስመለስ። ይህ ተግባራዊ የሚሆነው ደግሞ በአንድና በአንድ መንገድ ብቻ ነው። ይህንን ዐማራን ለማጥፋትና ኢትዮጵያን ለመበተን ተብሎ በወያኔ/ኦነግ ተግባራዊ የሆነን ሕገመንግሥት በመሻር ይሆናል። ከዚህ በመለስ ዛሬ በኦነግና በኦህዴድ ጠቅላይ ሚኒስትር ዐብይ አሕመድ የሚመራ የጥገና አካሄድ የዐማራን ህልውና አይታደግም። የኢትዮጵያንም አንድነት አያስጠብቅም። ለማድረግ የተነሳው ለወንጀለኛው ወያኔና ለተባባሪ ባንዶች ምህረትን፣ ለኢሕአዲግ የመቀባባት ለውጥን በማድረግ የተለመደ የማጭበርበር ምርጫ ተብዬን በማካሄድ ያለውን የዘረኛና የጥፋት ሕገመንግሥት ይዞ ለመቀጠል ነው። የዐማራውን እልቂት ለማስቀጠል ነው። ከአባቱ ግዛት እንደተለየ የነሱ ሎሌ ሁኖ መከራውን እንዲገፋ ለማድረግ ነው። ይህንን ዐማራ አይቀበልም። በትግሉ ያጥፈዋል። ትግሉ ረጅም፣ መራር መሆኑን እንገነዘባለን። ድሉ ግን የዐማራና የኢትዮጵያ መሆኑን አንጠራጠርም።

የክልሎች ስፋት በስኩዌር ኪሎሜትር፣የሕዝብ ብዛት፣ በክልሎች የሚኖሩ ነገዶች ብዛት፣ እንዲሁም የመሠረታዊ የኑሮ ደረጃ ማሳያ ሠንጠረዥ፤

	(1)ዐማራ	(2)አፋር	(3)ሶማሊ	(4)ጋምቤላ	(5)ቤንሻጉል-ጉሙዝ	(6)ኦሮሚያ	(7)ትግራይ	(8)ሐረሪ
የቆዳ ሥፋት በስኩየር ኪሎሜትር	157,708.96	96,707	279,254	29,788.22	49,289.98	353,006.81	41,409.95	311.25
የሕዝብ ብዛት	17,221,976	1,390,273	4,445,219	307,096	784,345	26,993,933	4,316988	184,415
በስኩየር ኪ. የነዋሪ ብዛት	108.2	14.38	15.9	10	15.91	76.93	100	589.05
የወንድ ብዛት	8,641,580	175,117	2,472,490	159,787	398,655	13,595,006	2,126,465	92,316

የሴቶች ብዛት	8,580,396	615,156	1,972,729	147,309	385,690	13,398,927	2,190,523	91,099
የከተማ ነዋሪ ብዛት	2,112,595	185,135	623,004	77,925	105,926	3,370,040	844,040	99,368
የገጠር ነዋሪ ብዛት	15,109,381	409,123	1,687,986	2,29,171	678,419	23,623,893	3,432,948	85,047
የቤተሰብ/ጢስ/ብዛት	3,983,786	247,255	687,986	66,467	174,445	5,593,530	992,635	46,169
የአማካኝ የአንድ ቤተሰብ ብዛት • በከተማ • በገጠር	4.3 -- --	5.6 6	6.8 - -	4.6 3.8 4.9	4.5 3.6 4.7	4.8 3.8 5.0	4.4 -- 4.6	3.9 3.4 4.6
ከነዋሪው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው • ከተማ • ገጠር	19.89% 91.8% -	48.57% 78.11% 26.89%	38.9% 77.21% 21.32%	--	27.23% 58.53% 22.35%	32% 91.04% 23.7%	53.99% 97.28% 42.68%	73.26% 39.83% 95.25%
ከድህነት ወለል በታች ነዋሪ ብዛት	17.5% (3,013,845.8)	67.3% (935,653. 72)	71.8% (3,191,667.24 2)	44% (135,122.24)	19.1% (149,809.895)	19.9% (5,371,792.6 67)	31.6%	5.7% (10,511.655)
ማንበብና መጻፍ የሚችሉ • ወንድ • ሴት	54% 25.1%	27% 15.6%	22% 9.8%	57.5% 22.8%	47.4% 23.2%	61.5% 29.5%	67.5% 33,7%	78.4% 54.9%
የሕፃናት ሞት በሺ	94	61	57	92	84	76	67	66
በክልሎቹ የሚኖሩ ነገዶች	6	7	7	>10	6	>4	7	7

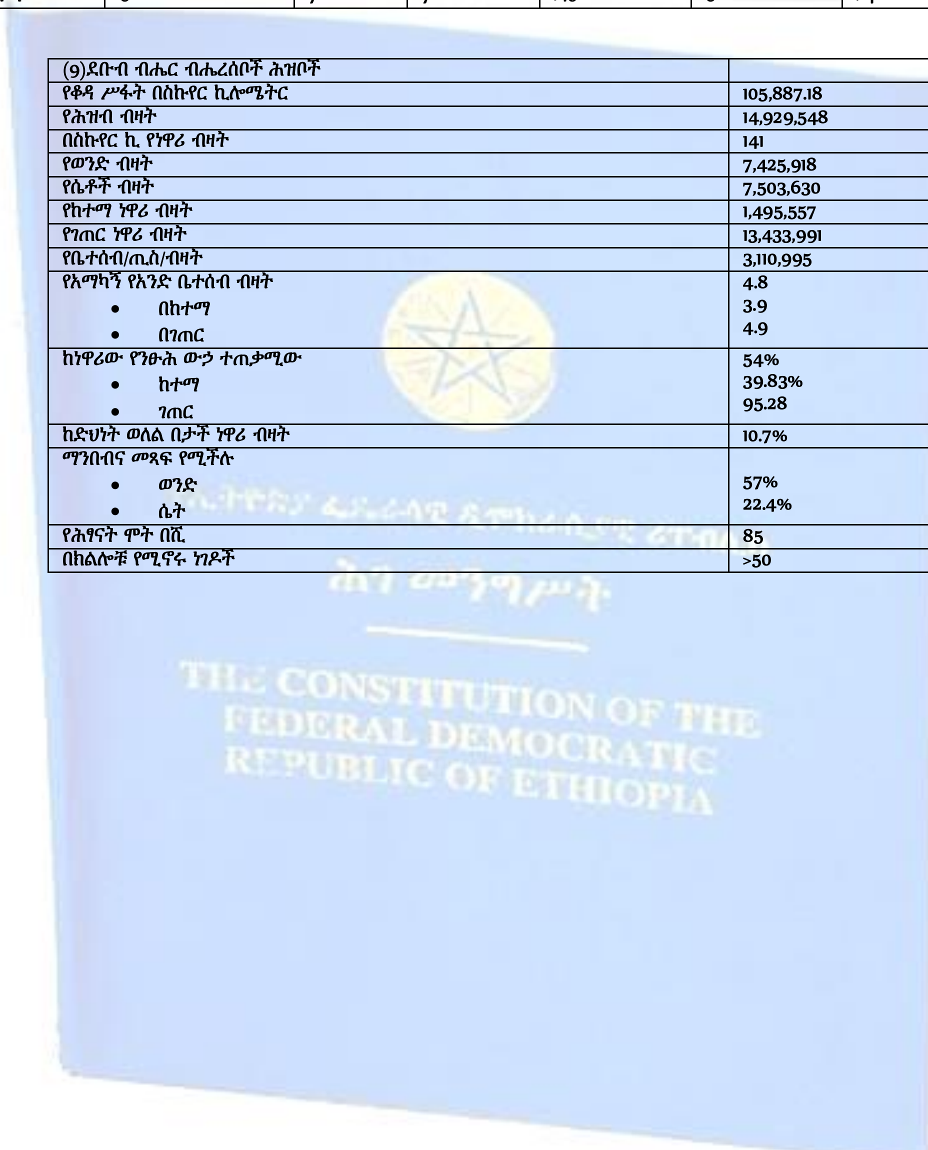

(9)ደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ሕዝቦች	
የቆዳ ሥፋት በስኩየር ኪሎሜትር	105,887.18
የሕዝብ ብዛት	14,929,548
በስኩየር ኪ. የነዋሪ ብዛት	141
የወንድ ብዛት	7,425,918
የሴቶች ብዛት	7,503,630
የከተማ ነዋሪ ብዛት	1,495,557
የገጠር ነዋሪ ብዛት	13,433,991
የቤተሰብ/ጢስ/ብዛት	3,110,995
የአማካኝ የአንድ ቤተሰብ ብዛት • በከተማ • በገጠር	4.8 3.9 4.9
ከነዋሪው የንፁሕ ውኃ ተጠቃሚው • ከተማ • ገጠር	54% 39.83% 95.28
ከድህነት ወለል በታች ነዋሪ ብዛት	10.7%
ማንበብና መጻፍ የሚችሉ • ወንድ • ሴት	57% 22.4%
የሕፃናት ሞት በሺ	85
በክልሎቹ የሚኖሩ ነገዶች	>50

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
ሕገ መንግሥት
THE CONSTITUTION OF THE
FEDERAL DEMOCRATIC
REPUBLIC OF ETHIOPIA